

Humano razseljevanje ljudi iz Zavoda Hrastovec Trate, kamor je danes težko priti

Bivalne enote na drugi strani zaščitenega gradu

V naslednjih treh letih, tako direktor zavoda Josip Lukač, naj bi dokončno zaprli vrata gradu na Tratah - Do konca tega desetletja pa naj bi tudi grad v Hrastovcu prepustili drugim obiskovalcem

"Iščemo kar najbolj ustrezne oblike za bivanje in življenje naših ljudi, ki so desetletje in več preživeli za zidovi Zavoda HrastovecTrate. V zadnjem desetletju petdesetletnega obstoja tega največjega socialnega zavoda v Sloveniji se je pri nas veliko spremenilo, na srečo tudi odnos do duševno bolnih in ljudi z motnjami v duševnem razvoju. Včasih je bilo težko priti od tod, danes je težko priti semkaj. Mi, ki delamo v zavodu, pa smo dolžni sprejeti izzive in poiskati alternativne oblike bivanja. Gradova, kjer so spomeniško zaščitene celo rešetke na oknih, smo dolga leta dobro vzdrževali, zdaj bi ju radi vrnili kulturi," omenja Josip Lukač, direktor Zavoda HrastovecTrate, kjer ta čas biva 623 ljudi, zavod pa daje delo tristošestdesetim redno zaposlenim in še štiridesetim ljudem, ki delajo v okviru javnih del.

Dr. Vlado Dimovski, minister za delo, družino in socialne zadeve, in Josip Lukač, direktor Zavoda Hrastovec Trate o zmanjševanju socialne izključenosti.

Ko je pred mesecem zavod obiskal prvi slovenski minister, in sicer dr. Vlado Dimovski, ki je prišel tjakaj kar na lastno željo, je bilo čutiti, da je ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve seznanjeno z delovanjem zavoda in ga pri njegovem odpiranju podpira. "Ni nam vseeno, kako se bo zavod razvijal v prihodnje, in vodstvo podpiramo pri njihovem zavzemanju za zmanjševanje socialne izključenosti. Jasno, da pri tako zahtevnem projektu ne gre brez strokovne podpore, in tukaj jo je čutiti na domala vsakem koraku," je omenjal minister Dimovski in poudarjal, da bodo lahko hrastovške izkušnje reintegracije prenašali tudi v druga okolja. Obenem pa je Dimovski že napovedal, da bo ministrstvo pri vodenju različnih socialnovarstvenih ustanov poslej več pozornosti namenjalo strokovnim pristopom, vlagali bodo v ljudi, in ne več toliko v zidove, za katerimi ti živijo.

V Zavodu HrastovecTrate so prve zunajinstitucionalne oblike bivanja začeli uvajati že pred skoraj tremi desetletji, ko so nekaj svojih stanovalcev namestili v družinsko, rejniško oskrbo. Konec sedemdesetih let je tako kar 39 stanovalcev živelo pri 26 družinah, pred desetletjem je trinajst stanovalcev zavoda bivalo pri enajstih družinah. "Še vedno iščemo najustreznejše oblike bivanja za ljudi, ki zaradi duševnih bolezni ali zaradi motenj v duševnem razvoju potrebujejo več naše pozornosti in pomoči. Pri nas ti ljudje preživijo v povprečju 20 let, njihova povprečna starost je 50 let, mi pa v svojem iskanju drugačnih rešitev izhajamo iz dejstva, da ni treba človeka, ki potrebuje le uro strokovne pomoči na dan, za kar nekaj let ali vse življenje izključiti iz normalnega življenja. Tako je v družinski oskrbi trenutno 12 ljudi, še več jih biva v naših dislociranih bivalnih enotah. Pred dvema letoma smo ustanovili prvo bivalno enoto Jasmin v Mariboru, kjer živi sedem naših članov, štirje naši ljudje bivajo v stanovanjskih skupinah nevladnih organizacij, v prvi dislocirani enoti v Slovenski Bistrici biva deset članov, v drugi pa osem, v bivalni enoti v Gornji Radgoni imamo devet članov, na proizvodni kmetiji v Žibercih živijo štirje naši ljudje, dva v neodvisnem stanovanju, še štirje so se osamosvojili s sodelovanjem društva Altra. V vseh omenjenih bivalnih oblikah zdaj živi že več kot 60 posameznikov, ki so del življenja preživeli v Hrastovcu ali Tratah, zdaj pa imajo možnost aktivnega sodelovanja pri

ustvarjanju svojega vsakdana."

Zapiranje zavodov, ki so spominjali na muzeje živih lutk

Do leta 2005 naj bi enoto v Tratah, odkoder je videti evropsko brezmejnost, že zaprli, do konca tega desetletja pa naj bi na tem koncu Slovenije skoraj pozabili na življenje v zavodih, kar dr. Vito Flaker, dekan Fakultete za socialno delo, označuje za zgodovinski trenutek: "Res je, veliko dela na še čaka pri ustvarjanju bolj strpne in odprte družbe. Ti zavodi so desetletja delovali kot muzeji živih lutk in ne kaže se slepiti, češ, kar čez noč bo vse drugače. Dejstvo je, da vsi mi potrebujemo pomoč, nihče ni samozadosten, vprašanje pa je, kako oblikovati pomoč za tiste, ki je potrebujejo več, kako živeti z ljudmi, ki drugače mislijo in se drugače obnašajo. Potrebni bo še veliko sprememb na različnih ravneh našega mišljenja."

V Hrastovcu, kjer poudarjajo, da poti nazaj, med grajske zidove, ni več, pač pa je njihova prihodnost v lastni in sosedski odprtosti, omenjajo, da bodo gradova vrnila tistim, ki jim pripadata, stroški vzdrževanja obeh gradov so preveliki, da bi še razmišljali o dolgem življenju v njih. Nesporo je, da bodo stroški bivanja ljudi v stanovanjskih enotah nižji, zato pa nekoliko višji stroški socialnozdravstvene in druge oskrbe. Naslednjih nekaj let, je prepričan Lukač, je tako še na voljo, da zavodi, kot je hrastovski, skupaj z ministrstvom in ustanovami, ki skrbijo za financiranje letih, dorečejo nove oblike sodelovanja. Ljudi, ki jim je treba pomagati, pa, tako sogovornik, ne kaže nikdar več izključevati iz njihovega življenjskega okolja, pač pa je treba iskati načine, kako jim pomagati kar tam, in to na načine vključevanja v različne oblike delovanja družbe.

Slavica Pičerko Peklar